

Kap Verde Nytt

medlemstidning för
Vänskapsföreningen
Amigos de Cabo Verde
Nummer 3/ 2013 Årgång 23

Årsmötet och festen i somras blev en lyckad och välbesökt tillställning.

Skolmöbler och fiskeutrustning fick, som första projekt bidrag från vår fond för projektstöd. Projekten presenteras närmare i tidningen.

Stjärnhimlens förskola fortsätter sitt samarbete med Black Panthers och har haft en Kap Verde-vecka. De har nu rest till Praia för att ha seminarier med Mini Black och delta i deras arbete.

Nova Sintra på Brava har utsetts till Kap Verdes första kulturhuvudstad.

Barnsjuksköterskan Harriet Birkhahn lämnade Sverige för över 20 år sedan och bosatte sig i Kap Verde. Vi har sammanfattat en intervju med henne från tidningen Hemtrevligt.

Stjärnhimlens förskola

fortsatt Kap Verde-engagemang

Tidigare i år skickade barnen en rad frågor till de kapverdiska barnen om hur deras liv ser ut. I somras kom ett svar från Mini Black, som översatts och sammanfattats i spalten bredvid.

Nyligen har skolan genomfört en ny Kap Verde-vecka. De har bland annat serverat pumpasoppa och sålt kvitten-marmelad enligt recept i KV-nytt. Barnen sålde också tavlor med sina teckningar. Tillsammans fick man ihop ett par tusen kronor till Mini Black, och man har dessutom samlat in fotbollsutrustning och pedagogiskt material. Detta kommer att överlämnas vid förskolans resa till Kap Verde i november.

En grupp lärare har, tillsammans med en grupp från vår styrelse rest till Praia för att besöka Mini Black, delta i deras verksamhet och ha seminarium tillsammans dem. De kommer också att svara för maten en dag - köttbullar, potatis, brun sås och lingonsylt. Dessutom har de förberett workshops med sånger, danser och sagor. I nästa nummer får vi reda på hur svensk förskolevardag tagits emot i Kap Verde.

Med hälsningar från oss på Mini Black skickar vi svar på frågorna från Stjärnhimlens Förskola. Vi har intervjuat barnens föräldrar i deras hem och svarar med deras hjälp.

- Vi talar crioulo men vårt officiella språk är portugisiska.
- Vi har många aktiviteter som lekar, danser, dikter, teater och annat för att utveckla finmotoriken som skrivstil, målning och teckning.
- Vi har olika leksaker som barnböcker, dockor, bilar, lego, plastleksaker och några bollar som vi använder på fritiden på stranden. Vi har även några sällskapsspel men vi vill gärna ha flera.
- Vi har en fotbollsskola som behöver materiel som bollar, västar o benskyydd.
- De flesta av våra barn har inte TV för de lever i fattiga familjer. Inget barn har dator eller dataspel, men ibland barnböcker. De flesta barnen har heller inte toalett hemma och de som har, har ofta inte toalettpapper.
- Vårt klimat är tropiskt med sol hela året. Vi har det aldrig kallt och eftersom det är varmt sover vi oftast med bara lakan. Täcken saknas, men några har kuddar. Barnen har aldrig gosedjur när de sover, men några små barn har napp.
- Våra barn på förskolan går i en förmiddagsgrupp och en eftermiddagsgrupp. Alla får 3 måltider/dag. Vi hjälper till med hygienartiklar och medicin från förskoleåldern till 12:e skolåret.

- Vi firar jul på Mini Black med barnen och deras föräldrar på kvällen 24 december när vi byter julklappar och äter tillsammans. I slutet av kvällen får varje familj en korg med matvaror att ta med hem för att fira jul med familjen. Vi gör detta för att barnen ska få en värdig jul som de är välförtjänta av. Föräldrarna svarade att de blir glada för ett julkort eller foto av er som hälsning eller vilken annan julklapp som barnen i Sverige vill skicka.

Vi avslutar med att alla barnen på Mini Black skickar en stor kram till lärarna och barnen på Stjärnhimlens förskola.

Hälsningar från ansvarig på Mini Black
Alcides Edgar Amarante

Välbesökt årsfest

På nytt har vi haft vårt årsmöte och fest på sensommaren och liksom förra året var det mycket folk, bra stämning och god mat.

På årsmötet, som inledde kvällen tackade vi av två styrelseledamöter, Thomas Fahlman och Gunilla Borgenvall som varit med i många år men nu inte ställde upp för omval. De ersattes av Astrid Jansen och Luis Santos. Astrid har ett förflutet i Forum Syd och Luis har bl.a. försett oss med fisk från Kap Verde under de senaste festerna.

Efter mötet presenterade Ragnar Ottosson och Moa Andersson de första två projekten, som fått bidrag från vår projektfond. Projekten redovisas på nästa uppslag. Och sedan talade Lisa Åkesson om vänner och familjer hon mött på Santo Antão och hur dessa blivit del av en globaliserad värld.

Liksom förra året hade vi loppmarknad med Kap Verde-anknytning. I år inbringade den drygt 1800 kronor till projektfonden. Vi hade också ett lotteri till stöd för våra projekt, där tre lyckliga vinnare fick var sin trekilos pinfärsk fisk från Kap Verde.

På festen serverades som vanligt fantastisk catchupa och utsökt fiskgryta toppat med underbara bakverk. Sedan var det mingel och dans hela kvällen till ett tremannaband varierat med DJ Luisunho. Nästa år blir festen 6 september, återigen i Pumpan på Söder och något att se fram emot.

Bana död

Den kaperdianska mornan, som har ett uttryck i känslan nära bluesen och fadon, har för alltid mist en av sina mest älskade uttolkare. Efter en lång tids sjukdom avled Bana på Beatriz Angelosjukhuset i Lissabon den 13 juli.

Bana föddes för 1932 på São Vicente och började tidigt att sjunga på barerna i Mindelo. Musiken förde honom sedan ut i världen. Via Dakar och Frankrike hamnade han i Portugal där han slog sig ner.

Under karriären hann han med att spela in ett femtiotal skivor och medverkade i fyra filmer.

På www.youtube.com kan du fortfarande njuta av Banas musik. Sök på *Bana rei da morna* så kommer du rätt.

Tore Betné

Foton: Veri Betné

Notiser

Långdistanssimmerska

Jennifer Figge blev den första kvinnan, 56 år gammal, att simma över Atlanten 2009. Hon startade på ön Brava på Kap Verde och kom iland på Trinidad tjugofyra dagar senare.

Tanken hade blivit väckt under en skakig flygning över Atlanten på 1960-talet. Under simningen eskorterades hon av en segelbåt. Hon såg valar, havssköldpaddor och delfiner, men ingen haj.

Fotbollscirkus

Avstängda spelare blev Kap Verdes öde i kvalet till fotbolls-VM i Brasilien nästa år. Efter att ha tilldömts segern mot Ekvatorialguinea, som använt en otillåten spelare, spelade laget en avgörande match mot gruppettan Tunisien.

Den vann man med 2-0 och skulle därmed gå vidare till playoff. Om inte en avstängd spelare deltagit, vilket innebar att Tunisien tilldömdes segern och playoff-platsen.

Pensioner

I juni 2012 fick 71 personer på Kap Verde pension utbetalad från Pensionsmyndigheten eller förtidspension från Försäkringskassan i Sverige. *(Dagens Nyheter)*

All inclusive och te

En ny grupp semesterfirare söker sig nu till Kap Verde - kineserna. 2 kinesiska resebyråer ska börja skicka turister, som enligt artikel i "A Semana" nyligen "söker speciella produkter och service". Det antas att 100 miljoner kineser ska resa ut i världen år 2020, och Kina bli världens största resemekanismarknad. Och det är turister som "åtminstone väntar sig att finna en kanna te på rummet varje dag".

Projektfondens första stödprojekt utsedda

På årsmötet presenterades de första två projekten, som får bidrag från vår nya projektfond. Ett projekt på Brava och ett på São Nicolau har fått vardera 10 000:- kronor.

Vi hoppas att insamlingen kan fortsätta i samma takt. Behovet av hjälp att finansiera angelägna projekt är i stort sett omätligt.

Brava är Kap Verdes minsta ö med ca 6000 invånare, som huvudsakligen lever på fiske, jordbruk och boskapskötsel. Ön betraktas som landets fattigaste och många familjer är beroende av bidrag från emigranter. Befolkningen är mycket ung och arbetslösheten hög, varför många familjer lever under stora svårigheter.

I förorten Lém till Bravas största samhälle Villa Nova Sintra ligger den kommunala förskolan "Nho Taninho". Förskolan har 50 barn, som kommer från områdets mest utsatta familjer. De tas omhand av två utbildade lärare samt köks- och städpersonal. Skolans utrustning är otillräcklig och i dåligt skick och kommunen har inga egna resurser att förbättra situationen.

Ragnar Ottosson presenterade det projekt på Brava, som föreningen valt att stödja. Det syftar till att förbättra situationen för barnen och förskolan genom att låta lokala snickare tillverka 25 bänkar och stolar, anpassade för barnen. Därigenom vill man skapa en bättre undervisningssituation och högre status för skolan, vilket även skall bidra till elevernas självförtroende höjs. Dessutom kommer säkerheten för barnen förbättras tack vare de nya möblerna. Pengarna fördes över till skolan i somras och en lokal snickare har anlitats för att utföra arbetet.

Fiskekooperativ bidrar till utveckling på São Nicolau

Moa Andersson presenterade det andra projektet som utsågs. Hon har anknytning till Preguiça och har praktiserat på ön São Nicolau med ett arbete om lokala samhällsförändringar och landsbygdsutveckling.

Den lilla fiskebyn Preguiça ligger på sydkusten av São Nicolau, 8 km från staden Ribeira Brava Där bor ca 600 invånare i ett hundratal familjer, som i huvudsak lever på fiske. Många familjer är helt beroende av fisket för sin överlevnad.

Fiskarna är idag organiserade i tre föreningar, som ofta har problem med brist på fiskeutrustning och reservdelar till denna, något som är svårt att hitta på den lokala marknaden. De har heller inget utrymme där denna utrustning kan förvaras. Bristen på materiel och svårigheten att skaffa in den innebär idag en försvagning av fiskesektorn i Preguiça.

För att råda bot på detta vill man bilda ett kooperativ, där man på ett mer effektivt sätt skulle kunna köpa in utrustning och ta hand om den. Genom detta projekt får fiskarna stöd att utnyttja sina resurser på ett effektivare sätt och en plats skapas, där utrustningen kan göras mer lättillgänglig.

Föreningen Baia de São Jorge har ett 60-tal medlemmar, som arbetar för Preguiças sociala och ekonomiska utveckling. Föreningen är privat och utan vinstintresse. Den har inom det nationella programmet för fattigdomsbekämpning genomfört andra projekt med sociala, ekonomiska och utbildningsmål för Preguiças befolkning.

Föreningen vill i detta projekt skaffa in utrustning och skapa en mötesplats, där man också skulle kunna ha anställda. För att åstadkomma detta vill man alltså skapa ett kooperativ för fiskarna i Preguiça. Man vill genom detta gemensamt bygga en ny lokal i anslutning till en befintlig ismaskin. Denna skall fungera som en förrådsbyggnad, som fiskarna själva administrerar. Där kan de bli försedda med utrustning som krok, linor mm. och få bättre tillgång till motordelar och annan utrustning som är svårt att få tag på lokalt. Byggnaden skall

också inrymma en affär för försäljning av materiel och kanske i framtiden även en del av fångsten.

På detta sätt kommer projektet att medföra en utveckling av fiskesektorn i Preguiça och även öka fångsterna. Det förväntas därmed samtidigt förbättra livet och den ekonomiska uthålligheten för familjerna i området. De förbättrade fångstmöjligheterna kommer troligen att få positiva effekter för hela befolkningen på São Nicolau.

Vårt bidrag kommer i första hand att användas för att skapa fiskarkooperativet och till att köpa in fiskeutrustning. Även detta projekt kommer att bedrivas i samarbete med ministeriet för landsbygdsutveckling.

Claes-Göran Ahrén

”Människorna här kan konsten att leva”

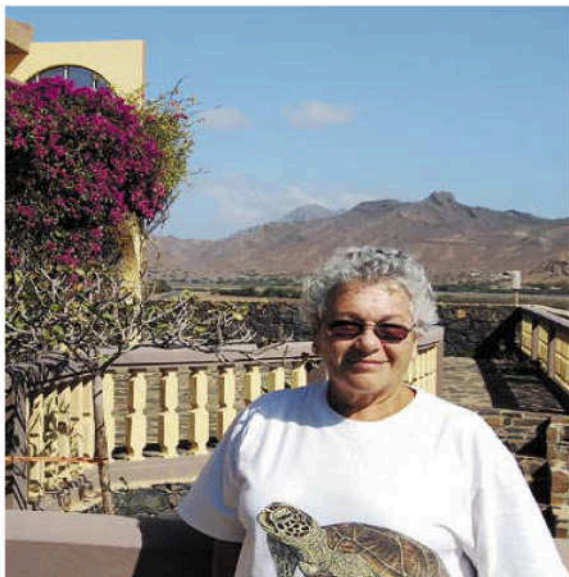
Blommande bougainvillea omger terrassen på Harriet Birkhahns hus med vidunderlig havsutsikt på ön São Vicente i Kap Verde. Här har Harriet bott och arbetat som barnsjuksköterska och barnmorska i mer än 20 år. Livet här är inte alltid lätt, men människornas vänlighet och klimatet fyller henne med lycka.

Under de 30 år som gått sedan hon för första gången besökte Kap Verde har det lilla öriket förvandlats från u-land till turistparadis för människor från hela västvärlden. Det är fortfarande ett fattigt land, men människor har i allmänhet fått det bättre.

- Nu ser man inte många utan skor på fötterna, konstaterar Harriet. Den största förändringen är att de flesta nu har tillgång till vatten och el. För det mesta, kan tilläggas – strömavbrott och vattenbrist tillhör den kapverdiska vardagen. Öarna har ingen naturlig tillgång på vatten utan man måste avsalta havsvatten.

Harriet kommer ursprungligen från Stockholm och är utbildad barnsjuksköterska och barnmorska. I sitt internationella arbete var hon anställd av Rädda Barnen i Tanzania, Marocko, Nigeria, São Tomé och Grenada. När hon blev tillfrågad av Rädda Barnen om hon ville vara med och bygga upp mödra- och barnhälsovården med familjeplanering på Kap Verde tackade hon genast ja till denna utmaning.

- Här fanns nästan ingenting på den tiden. De behövde hjälp med allt, minns Harriet. Det var ett lyckat projekt som ledde till att barnadödlighe-

ten sjönk kraftigt, till den lägsta i den här delen av Afrika. Antalet barn per kvinna minskade från ca 6 till 3-4 när preventivmedel delades ut gratis, samtidigt som man lärde ut förebyggande hälsovård.

- Jag kände att jag gjorde stor nytta. Preventivmedel är numera inte alltid gratis, men det är ingen i Kap Verde som i dag inte känner till preventivmedel, enligt Harriet. Detta trots att majoriteten av befolkningen är katoliker, som ofta är motståndare till barnbegränsning.

Efter den första vistelsen 1977- 1980 kom Harriet tillbaka två gånger, innan hon slutligen bestämde sig för att stanna för gott. - Mitt liv och mitt hem är här, svarar Harriet bestämt på frågan om varför hon inte vill återvända till Sverige – förutom för sina årliga besök för att träffa släktingar och vänner.

- Ibland ställer jag mig här ute på min terrass när allt är tyst och lugnt och tittar på solnedgången och tänker ”vad har jag gjort som får uppleva detta?”. Människorna här kan konsten att leva. Om söndagarna dukar man upp lunchen under de skuggande

akaciorna nere vid stranden, tar fram instrument och äter och sjunger hela dagen. Det går att göra mycket av en dag även om man är fattig. Numera ligger dock ingen under träden som fanns nedanför Harriets hus. De är nerhuggna och här pågår flera stora byggprojekt.

- Man får ta en dag i sänder, säger Harriet lugnt och leende. Jag gläder mig åt varje dag här.

Hon sköter sitt hus och sin trädgård själv, vilket tar sin tid när det råder brist på det mesta. Harriet saknar ingenting från Sverige. Jag har vant mig vid de ibland svåra förhållandena här. Matlagning till exempel är en tidsödande syssla. Man måste gå till många butiker för att hitta det man behöver och det finns inga halvfabrikat.

Det går charter från Sverige direkt till Kap Verde. Stränderna är fantastiska och än så länge är det relativt billigt att vistas här, åtminstone om man håller sig till lokala restauranger.

Den ökande turismen höjer prisnivån, även för kapverdierna, men lönerna stiger inte i samma takt och arbetslösheten är fortfarande hög. Harriet uppmanar dem som reser hit att inte bo på all inclusive-hotell där allting ingår – då hamnar alla intäkter i de utländska investerarnas fickor i stället för hos kapverdierna.

Det är en ny utvecklingsfas som börjar nu, tror Harriet. Det finns ingen annan väg att gå. Kap Verde har inga naturtillgångar utom fisk och alla måste jobba hårt för att överleva som nation.

Gunilla Borgenvall, källa: Tidningen Hemtrevligt 2008

Nova Sintra Kap Verdes första kulturhuvudstad.

Platån i Praia, São Filipe på Fogo, salinerna vid Pedra Lume på Sal, Ribeira Brava på São Nicolau, koncentrationslägret i Tarrafal och Cidade Velha på Santiago har tidigare utsetts till *Patrimónios Nacionais* (nationella arv).

Från den 17 oktober är huvudorten på Brava, Nova Sintra, också upphöjd till nationalarv med sina många gamla hus, stenlagda och backiga gator och invånarnas strävan att hålla liv i öns kultur.

Poeten och journalisten Eugénio Tavares (1867-1930) är det stora namnet. Han försvarade med engagemang kapverdiernas frihet och värdighet, en stor republikan, som premiärminister José Maria Neves sade, när han tillsammans med kulturminister Mário Lúcio invigde Nova Sintra till sin nya roll.

Den 18 oktober blev dessutom Nova Sintra för ett år Kap Verdes första kulturhuvudstad. Det firades med 3 dagar fyllda med aktiviteter. Musik, dans, teater förstås, inte minst romantiska serenader på gatorna, säkert bl.a. mornas av Eugénio Tavares hand.

Det fanns också utställningar av mat och hantverk, om Kap Verdes historia och hölls möten och seminarier om Kap Verdes kultur förr, nu och i framtiden.

Ragnar Ottosson

Årsfest i Puman

Om du flyttar ...

... skicka din nya adress till
cg.ahren@telia.com
så får du tidningen även i fortsättningen

Vänskapsföreningen

Amigos de Cabo Verde

www.caboverde.se
[https://www.facebook.com/groups/
AmigosdeCaboVerde/](https://www.facebook.com/groups/AmigosdeCaboVerde/)

Ordförande:

Leontina Barreto, Broddgatan 3
169 69 Solna, tel 070-260 87 57

Redaktörer:

Claes-Göran Åhrén, tel 0340-654424

Övrig styrelse:

Wiveca Roos Arbéus, sekr.
Claes-Göran Åhrén, kassör
Sylvia Hermansson, fadderprojekt
Ragnar Ottosson, projektfond
Alicia Borges-Månsson
Miguel Pinto
Veri Betnér
Astrid Jansen
Luis Santos
Jonathan Howard

Medlemsavgift:

150:- kr, familj 200:-

Plusgiro:

92 12 38-2

Himmelsk hummer

Vår vandring startade i Cova, en vulkankrater på 900 m höjd över havet, mitt på ön Santo Antão.

På en slingrande väg, med Paúldalen för våra fötter, tog vi oss nedför berget med havet i ett fjärran dis mot horisonten.

Landskapet var först kargt. Enstaka träd som övergick i grönska. Mango-, citron-, eucalyptus- och brödfuktsträd, sockerrörsodlingar och trädgårdar kantade snart vår väg. I levadorna rann vattnet stilla. Barn lekte utanför husen.

Den sista biten till byn Vila das Pombas fick vi lift och styrde raskt stegen till restaurang ”Morabeza”. Utslagna av vandringen och värmen slumrade vi till i väntan på maten.

När hummern kom på bordet kvickande vi till. Den smakade himmelskt. Med kokta grönsaker och *vinho verde*, *doce de papaia* som efterrätt, kaffe och ett glas sockerrörsbrännvin som avslutade måltiden. Bruset av Atlantens surfingvågor ackompanjerade oss på vår vandring genom byn efter den storslagna middagen.

Hummer med grönsaker

Kokt hummer delad i halvor på längden

Grönsaker (t.ex. potatis, morötter, ärtor, rödbetor) kokta och skurna i bitar. Värm dem hastigt i matolja med citron eller lite vinäger i.

Kokta ägghalvor

Lägg upp på ett fat. Kan serveras med ett gott vitt vin, rostat bröd och aioli.

Gunilla Borgenvall